

OSANA VAHVUUSPERUSTAISTA
KOULUN TOIMINTAKULTTUURIA

OSALLISUUS

kuuluu kaikille

- Osallisuuden edistäminen osaksi vahvuusperustaista toimintakulttuuria lähtee meistä jokaisesta itsestämme
- Lähde siis ensin itsestä ja vasta sen jälkeen käännä katseesi toimintaympäristöön

Haluan tulla nähdyksi, kohdatuksi ja hyväksytyksi

Jokaisella ihmisellä on tarve kuulua johonkin ryhmään tai yhteisöön ja tulla hyväksytyksi

Osallisuutta voidaan kuvata tunteena kuulua johonkin ja tietoisuutta siitä, että voi osallistua ja tulla hyväksytyksi juuri sellaisena kuin on.

→ Sosiaalinen osallisuus =
sosiaalisten suhteiden ja
yhteiskunnan
toimintajärjestelmiin
kiinnittymisen vahvistaminen

Mitä on osallisuus?

www.menti.com

Syötä KOODI 7248 0000

OSALLISUUSOHJELMAT KAUPUNGEISSA ja KUNNISSA

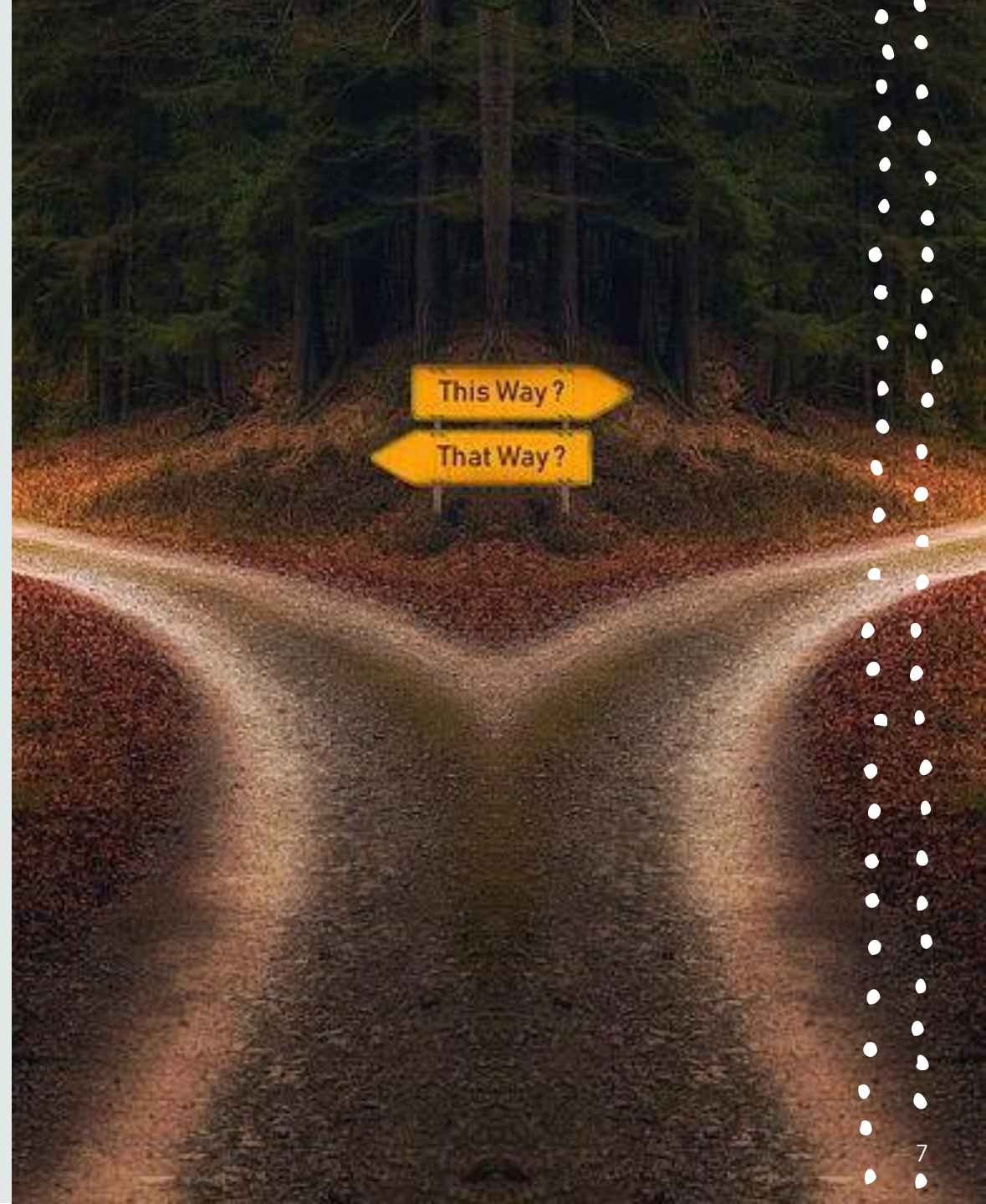
- Osallisuus osana kuntastrategiaa, hyvinvointikertomusta vai erillisenä ohjelmana?
- Kuntaliiton Osallisuuden palvelupolku kunnille (Kurikka, P. 2019)
- Mitä on jo olemassa esimerkiksi ?
 - Helsinki: Osallisuus -ja vuorovaikutusmalli
 - Jyväskylä: Osallisuusohjelma
 - Oulu: Vuorovaikutussuunnitelma

Osallisuus osana vai osaksi koulun toimintakulttuuria

- **Perusopetuksen opetussuunnitelman** keskeinen periaate on lasten ja nuorten osallisuuden edistäminen kouluissa, joiden kautta kehittyvät yhteiskunnalliset taidot ja demokraattinen toiminta
- Tavoitteena opetella oman mielipiteensä ilmaisua, yhteistyötaitoja ja kompromissien tekemistä → oma mielipide ei ole aina se oikea vaihtoehto
- Osallisuuden toimintatavat ja käytännöt kehitetään yhdessä oppilaiden/opiskelijoiden kanssa ikätasot huomioiden

- Osallistavassa ja vuorovaikutteisessa toimintakulttuurissa oppilaat ja opiskelijat ovat mukana edistämässä ja kehittämässä toimintaa suunnitteluvaiheesta alkaen
- **Jokaisella on oikeus osallisuuteen**
- Muodollinen osallisuus jättää usein ulkopuolelle esimerkiksi maahanmuuttajataustaiset, vammaiset tai muuten erityisiksi määritellyt lapset syrjään

Osallistava toimintakulttuuri osana vai osaksi ammattillista koulutusta (Jauhola & Kortelainen 2018 Osallisena opinnoissa-tutkimus)

- Opiskelijoiden taustatekijöiden vaikutukset osallisuuden ja omaan kokemukseen omasta oppijuudesta
- Riskiryhmään kuuluvat nuoret / nuoret aikuiset, joilla selkeä heikentävä yhteys omien opintojen vaikuttamiseen
 - toimintakyvyn alenema
 - mielekkään harrastuksen puute
 - ystävän puute
 - monikulttuuritaustaiset , joilla kielivaikeudet

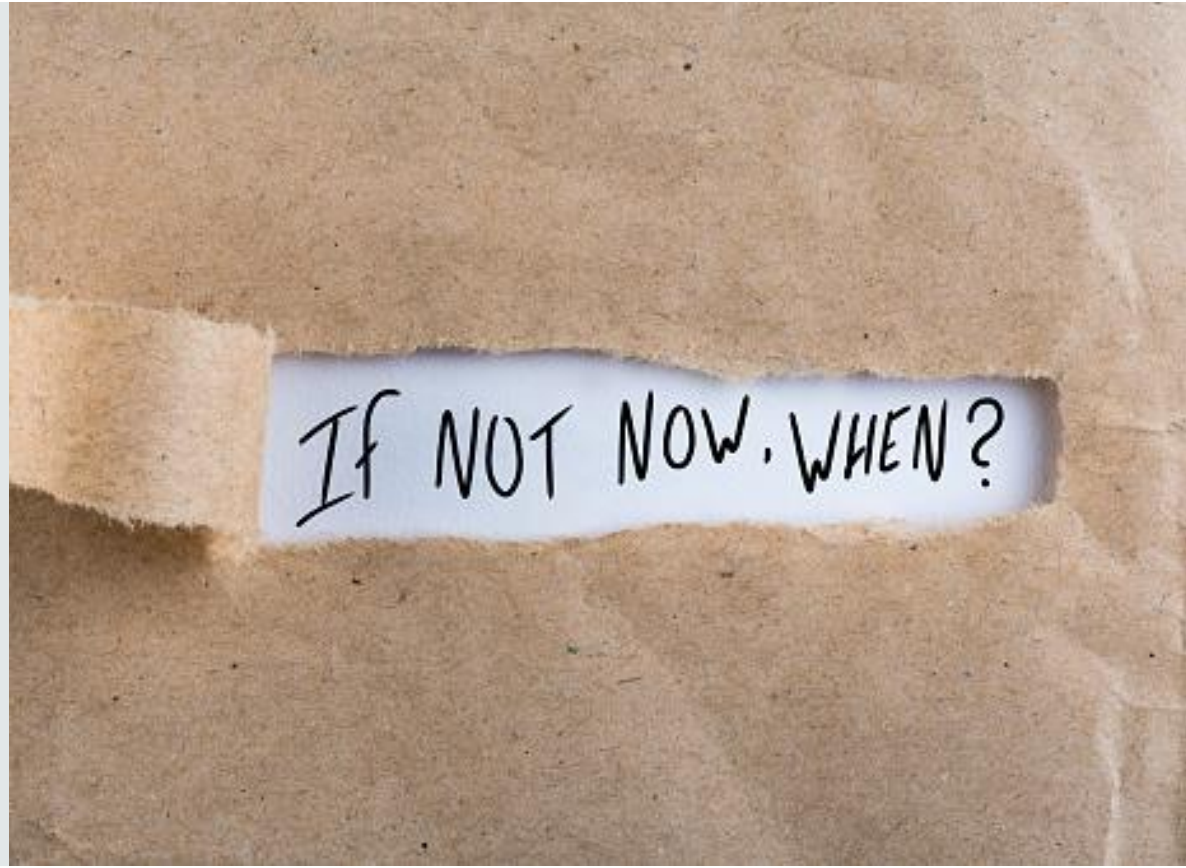
TUTKIMUSTULOKSET

- Osallisuutta ja tietoisuutta erilaisista opintopolku mahdollisuuksista nivelvaiheessa on vahvistettava
- Ryhmäytymiskäytäntöjä kehitettävä, jossa huomioitu yksilölliset opintopolut
- Opiskelijavaikuttamisen aktivointia edistettävä
- Viihtyvyyteen ja asenteelliseen esteettömyyteen kiinnitettävä huomiota, jossa avainasemassa kohtaamistaidot ja henkilöstö
- Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa tukevaa koulutusta ja ilmapiiriä ylläpitävää toimintaa tulee kehittää oppilaitosympäristössä jatkuvasti ja huomioida arkisissa ympäristöissä

KANNUSTA ja ROHKAISE!

Juhla ei ole niin juhlava jos sinne otetaan eri tavoin liikehtiviä ja ilmaisevia lapsia ja nuoria

Ei niille kehitysvammaisille lapsille ja nuorille tarvitse järjestää koulussa uunteja, ku se vaatii liikaa järjestelyjä

Sovitaan keskenämme tuen muodot ja palvelut maahanmuuttajataustaiselle lapselle tai koko perheelle, koska ei ne kumminkaan ymmärrä meidän tuen ja palveluiden järjestelmistä mitään

Pidetään palaveri keskenämme, koska liian vaikeaa on kommunikoida tulkin välityksellä

Kuka on S2 oppilas?

S2= Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus. Yksi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimäärästä, joka eroaa äidinkielen, toisen kotimaisen kielen sekä vieraan kielen opetuksesta monin tavoin.

S2-opetus ei ole suomen kielen tuki- tai erityisopetusta, vaan sillä on omat tavoitteet, sisältö ja arviointikriteerit, joita opetuksessa tulee noudattaa.

S2-oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea oppilaan monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen

Maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden status Suomessa

Turvapaikanhakija

Kiintiöpakolainen

“Hätäpakolainen”

Kansainvälistä suojelua hakeva
(esim. ukrainalaiset)

Perhesiteiden, työn
tai opiskelun
perusteella
Suomeen saapunut

Taustat on hyvä tietää ja huomioida. Eri lait ja asetukset ohjaavat esimerkiksi eri palveluiden saamisessa

**Viestintä
"Minun
mielipiteellä ja
äänellä on
väliä vai onko?"**

Copyright@ Minna Lemonen, sosionomi (AMK), markkinointi- ja viestintäasiantuntija, LP-koulutus, sotejohtaja, koulukäyttäjät (AMK)

MILLÄ TAVOIN OSALLISUUS JA SEN EDISTÄMINEN NÄKYVÄ TÄLLÄ HETKELLÄ TEIDÄN TOIMINTAKULTTUURISSANNE?

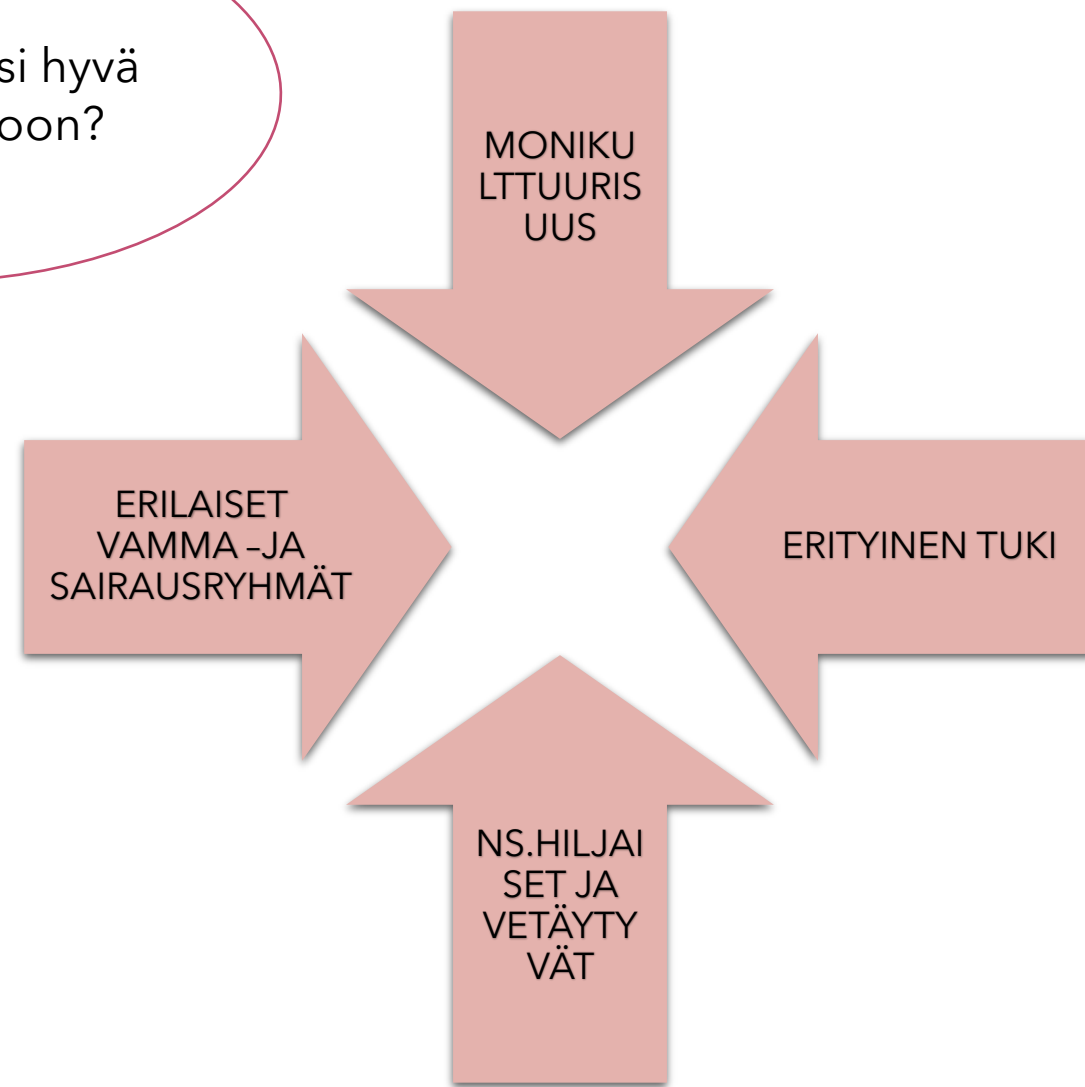

Monikanavaisuus osallisuuden edistäjänä

- Suullinen tai kirjallinen palaute
- Palautejärjestelmä
- Hymiöt
- Kyselyt ja selvitykset (paperi + sähköinen)
- Työpajat
- Oppilaskunta → lapsen/nuoren/nuoren aikuisen rooli luokan/ryhmän edustajana → arvostus
- Yksin tai yhdessä
- Puhetta tukevat ja korvaavat kommunikointikeinot (mm. ilmeet, eleet, kuvat, tukiviittomat, piirtäminen sekä erilaiset puhelaitteet)

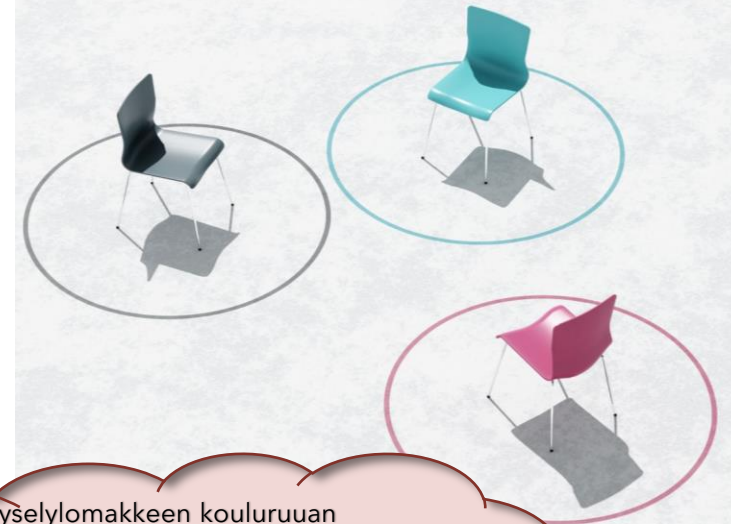
MILLÄ TAVOIN VARMISTETAAN OSALLISUUDEN TOTEUTUMINEN TOIMINTAKULTTUURE ISSANNE?

Ketä muita olisi hyvä
ottaa huomioon?

VUOROVAIKUTUS ja LUOTTAMUS

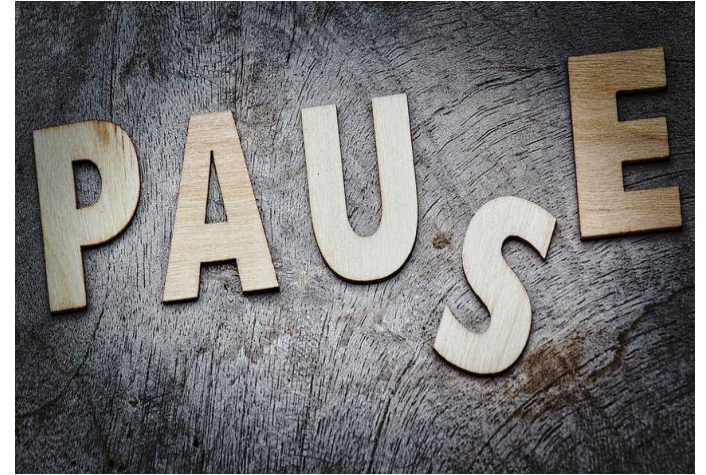
- Kaksisuuntainen vuorovaikutus
- Aito läsnäoleva kohtaaminen
- Motivaation ylläpitäminen
- Oppilaiden / opiskelijoiden kokemusten hyödyntäminen ja yhteiskehittäminen
- Omaehtoisen ja vaikuttamisen mahdollistaminen
- Digitaalinen osallisuus

"Täytin kyselylomakkeen kouluruuan kehittämisestä mutten saanut ikinä vastausta ,millä tavoin omat vastaukseni on hyödynnetty ja mitä merkitystä niillä on ollut. Tämä vähensi motivaatiota ja luottamusta erilaisten kyselyiden vastaamisiin ja myös siihen, ettei vastaamisella ole mitään merkitystä"

A group of people are standing on a rocky mountain peak, celebrating with their arms raised in the air. The scene is set during a golden sunset or sunrise, with a vast, hazy landscape of mountains and a body of water in the background. The sky is filled with soft, glowing clouds. The overall mood is one of triumph and achievement.

**MILLÄ TAVOIN VAHUUUSPERUSTAISTA
OSALLISUUTTA VOISI EDISTÄÄ
KOULUNNE TAI OPPILAITOKSENNE
TOIMINTAKULTTUURISSA ?**

HYVINVOINTIA EDISTÄVÄ TAUKO 5 minuuttia

LAAJA KATSAUS OSALLISUUTEEN

IHMISOIKEUDET

YK:N KANSAINVÄLISEN LAPSEN OIKEUKSIEN SOPIMUS

NYKYISEN HALLITUKSEN LINJAUKSET

LAPSISTRATEGIA

LAPSIVAIKUTUSTEN ARVIOINTI

Ihmisoikeudet kuuluu kaikille MITÄ NE OVAT?

- Ihmisoikeudet ovat perusoikeuksia, jotka pohjautuu kansainvälisiin sopimuksiin ja koskevat kaikkia ihmisiä Suomessa
- COMPASS - ihmisoikeuskasvatuksen käsikirja
<https://www.coe.int/en/web/compass>
- MITEN IHMISOIKEUDET TOTEUTUVAT TÄNÄ PÄIVÄNÄ SUOMEN YHTEISKUNNASSA?

Kuinka YK:n kansainvälisen lapsen oikeuksien yleissopimus toteutuu tänä päivänä Suomessa?

- Suomi ratifioi vuonna 1991 YK:n kansainvälisen lapsen oikeuksien yleissopimuksen
- YK:n komitea on havainnut puutteita etenkin lasten osallisuudessa. Lapsen oikeuksien sopimus ja Suomen perustuslaki edellyttävät, että lasten on saatava ilmaista näkemyksensä kaikissa itseään koskevissa asioissa.

- **Esimerkiksi**

Kouluissa se koskee niin kurinpitorangaistusten kaltaisia yksityisiä asioita kuin vaikkapa loma-ajoista päättämistä. Käytännössä se kuitenkin toteutuu harvoin, eikä sitä myöskään valvota.

Myös kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien erityisryhmien asemaa tulisi Suomessa YK:n komitean mukaan kehittää esimerkiksi vammaisten, lastensuojelulaitoksissa asuvien tai maahanmuuttajalasten oikeudet toteutuvat selvästi muita lapsia heikommin.

Nykyisen hallituksen linjaukset osallisuuden edistämisessä

Hallitusohjelma tähtää vuorovaikutuksen ja osallisuuden vahvistamiseen asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa.

On keskeinen arvo kansallisessa lapsistrategiatyössä, jossa havaittavissa useita merkityksellisiä liittymiä hallituksen toimintasuunnitelman toimenpiteisiin.

Mm. Harrastamisen Suomen mallin on yksi esimerkki vahvistamaan laaja-alaisesti osallisuuden edellytyksiä S2 oppilaat kulttuuri- ja uskontotausta huomioiden (esim. vain tytöille omaa kerhotoimintaa)

LAPSISTRATEGIA

- Strategiset linjaukset Lasten osallisuus, oikeus tulla kuulluksi ja tiedonsaanti huomioidaan systemaattisesti lapsia joko suoraan tai välillisesti koskevassa päätöksenteossa ja toiminnassa.
- Lasten näkemysten sisältö ja merkitys yksilöidään päätösten perusteluissa. Varmistetaan, että kaikilla lasten kanssa toimivilla aikuisilla on riittävä ymmärrys ja osaaminen lasten osallisuuden ja toimijuuden tukemisesta.
- Lasten osallisuutta, kuulluksi tuleamista ja tiedonsaantia edistettävä entisestään poikkihallinnollisella työskentelyllä ja vahvistamalla hyviä käytäntöjä osaksi rakenteita ja lasten arkea.
- Työskentelyssä tärkeä huomioida erityisesti ne lapset, joiden näkemykset jäävät tällä hetkellä vähemmälle huomiolle.

LAPSIVAIKUTUSTEN ARVIOINTI

- Lyhenne: LAVA
- Kohderyhmä: Lapset, nuoret ja nuoret aikuiset
- Erityisesti huomioitava vammaiset, maahanmuuttajataustaiset, etniset ja kielelliset vähemmistöryhmät sekä heikommassa asemassa olevat
- **Mitä se on?** =Ihmisiin kohdistuvaa vaikutusten arviointia, jossa tarkastellaan kokonaisvaltaisesti jonkun tietyn toimenpiteen, päätöksen tai toiminnan vaikutuksia ks. kohderyhmän hyvinvointiin esim. koulukuljetus

LAVA:n 4 peruskysymystä

1. Miten päätös tai toimenpide vaikuttaa erilaisissa tilanteissa oleviin lapsiin, nuoriin ja nuoriin aikuisiin?

Erityisesti huomioitava vammaiset, maahanmuuttajataustaiset, etniset ja kielelliset vähemmistöryhmät sekä heikommassa asemassa olevat

2. Miten päätös tai toimenpide vaikuttaa hyvinvoinnin eri osa-alueisiin?

Esim. koulutukseen, sosiaalisiin suhteisiin, suhteisiin vanhempiin, isovanhempiin ,ammattilaisiin, opettajiin esim. ryhmäkokojen vaikutukset terveyteen ja liikkumiseen

3. Miten lapsia, nuoria ja nuoria aikuisia kuullaan heitä koskevissa päätöksissä ja toimenpiteissä?

Lasten ja nuorten omat käsitykset asiasta

4. Kuinka voidaan vahvistaa lasten ja nuorten kannalta myönteisiä vaikutuksia ja poistaa kielteisiä asioita osittain tai kokonaan ?

JOHTOPÄÄTÖS KATSAUKSESTA

Hyvään tietoon perustuvat päätökset ovat kestävämpiä päätöksiä.

KUMPI TIE ON
KESTÄVÄMPI
VAHVUUSPERUSTAISEN
KOULUN
TOIMINTAKULTTUURIN
RAKENTAMISEN
POHJAKSI?

Välitehtävä työyhteisölle

- Millaisia osallisuuden estäviä tekijöitä havaitset ympäristössäsi työssä ja vapaaajalla sekä somemaailmassa?
- Millaisia osallisuutta vahvistavia tekijöitä havaitset ympäristössäsi työssä ja vapaaajalla sekä somemaailmassa?
- Millaisia keinoja työyhteisössäsi voisi olla maahanmuuttajataustaisten lasten, nuorten ja perheiden sekä työkavereidesi osallisuuden edistämiseksi?

*Nähdään seuraavan kerran 3.10 klo
15.00-17.00 Zoom-alustalla*

Kiitos, kun
osallistuit ja
annoit
palautteesi!

TMI MINNA LEINONEN

Perheohjauspalvelut

minnaleinonen3@gmail.com

p. +358 50 3845435

FB: Minna Leinonen

IG: Leinonen_minna

LÄHTEET

- Nivala, E (2021) Osallisuuden moninaisuus. Kansalaisyhteiskunta. Saatavilla 3.8.2022 Osallisuuden moninaisuus - Kansalaisyhteiskunta
- Jauhola, L & Kortelainen, J (2018). Osallisena opinnoissa. Tutkimus oppijoiden osallisuuden vahvistamisesta ammatillisessa koulutuksessa. Opetushallitus: Raportit ja selvitykset 2018:7. Saatavilla 6.9.2022 <https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/osallisena-opinnoissa-tutkimus-oppijoiden-osallisuuden>
- Iivonen, E (n.d.). Lapsenoikeudet.fi. Saatavilla <https://www.lapsenoikeudet.fi/lapsen-oikeuksien-sopimus-turvaa-lasten-ihmisoikeudet/sopimus-kokonaisuudessaan/lapsivaikutusten-arviointi/>
- Opetushallitus (2022). Suomi toisena kielenä -opetus.
- Opetushallitus .Osallisuus. Saatavilla 3.9.2022 <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/lasten-ja-nuorten-osallisuus>
- THL (2022). Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus. Kotoutuminen ja osallisuus.
- THL (2022). PALOMA-hanke. Kotoutuminen
- Kotoutuminen. Saatavilla 10.8.2022 <https://kotoutuminen.fi/globaali-muuttoliike>
- Laisaari, J (2019). Lapsenoikeudet.fi Saatavilla 10.8.22 <https://www.lapsenoikeudet.fi/blogi/lapsen-osallisuus-koulussa/>
- Hakalehto, S (2019). Lapsenoikeudet. Saatavilla 10.8.22 <https://www.lapsenoikeudet.fi/blogi/lapsen-oikeuksien-sopimusta-ei-tunneta-riittavan-hyvin-oikeuksien-tunteminen-olisi-tarkeaa-kaikille-lasten-kanssa-tyoskenteleville-seka-jokaiselle-huoltajille/>
- Valtioneuvosto. Lapsistrategian toimeenpanosuunnitelma
- Ihmisoikeusliitto.Ihmisoikeudet.net
- Kuvat: Pixabay

